

THE ROLE OF LAW-ENFORCEMENT AGENCIES IN ENSURING MARITIME SECURITY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-16>

EFFECTIVENESS OF LAW ENFORCEMENT ACTIVITIES IN MARITIME SECURITY: MODERN APPROACHES AND TRENDS

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ

Svynarenko Yurii Pavlovich

*Senior Lecturer of the Department
of Operative and Investigative Activities
Educational and Scientific Institute for
Training Specialists for Criminal Police
Units of the National Police of Ukraine
Odesa State University
of Internal Affairs
Odesa, Ukraine*

Свинаренко Юрій Павлович

*старший викладач кафедри оперативно-
розшукової діяльності
навчально-наукового інституту
підготовки фахівців для підрозділів
кримінальної поліції Національної поліції
України Одеський державний університет
внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Правоохоронна діяльність у сфері морської безпеки становить важливу складову забезпечення національних інтересів держави, що має доступ до моря, особливо в умовах воєнного стану. В Україні, яка має протяжну берегову лінію Чорного та Азовського морів, ефективність такої діяльності набуває особливого значення через стратегічне розташування регіону та геополітичні виклики, що виникають унаслідок військової агресії з боку Російської Федерації. З огляду на це, забезпечення морської безпеки вимагає впровадження сучасних підходів, що ґрунтуються на міжнародних стандартах, інноваційних технологіях і високому рівні міжвідомчої взаємодії.

Особливу увагу слід приділити правовим, організаційним та технічним аспектам протидії загрозам у Чорному морі, де воєнний стан обумовлює специфіку виконання правоохоронних функцій. Проблематика полягає у поєднанні класичних завдань правоохоронних органів із вимогами забезпечення безпеки в умовах гібридної війни, що включає не лише військові загрози, але й активність злочинних угруповань, контрабанду, нелегальну міграцію та екологічні злочини.

Актуальність дослідження ефективності правоохоронної діяльності у сфері морської безпеки обумовлюється низкою факторів. По-перше,

воєнні дії в Україні значно підвищили ризики у Чорноморському регіоні, включаючи мінування морських шляхів, блокаду портів та кібератаки на критичну інфраструктуру. По-друге, зростає обсяг нелегальних перевезень через морські кордони, що вимагає посилення спроможностей правоохоронних органів у сфері моніторингу та оперативного реагування. По-третє, інтеграція України в європейський і світовий безпековий простір вимагає впровадження міжнародних стандартів і передових технологій у сферу морської безпеки.

Крім того, особливе значення має адаптація правоохоронної діяльності до умов воєнного стану, що характеризується підвищеним рівнем невизначеності, обмеженими ресурсами та необхідністю швидкого прийняття рішень. У такому контексті дослідження сучасних тенденцій у сфері морської безпеки є не лише теоретичною, але й практичною необхідністю.

Забезпечення морської безпеки в сучасних умовах вимагає комплексного, системного підходу, що інтегрує правове регулювання, оперативну діяльність, використання інноваційних технологій та міжнародну співпрацю. У контексті правового забезпечення, особливу увагу приділяють адаптації національного законодавства до міжнародних норм, зокрема Конвенції ООН з морського права, SOLAS та MARPOL. Впроваджуються спеціальні нормативно-правові акти, що враховують реалії воєнного стану, спрямовані на врегулювання питань перевірки суден, боротьби з диверсіями та гарантування безпеки портової інфраструктури [1, с.99]. Такий підхід створює фундамент для стабільного функціонування механізмів морської безпеки, проте його реалізація значно ускладнюється низкою проблем.

Інноваційні технології, як-от системи автоматичної ідентифікації суден (AIS), безпілотні літальні апарати та супутниковий моніторинг, стали важливим інструментом для підвищення оперативності та точності реагування на загрози. Інтеграція цих технологій у загальнонаціональні платформи управління дозволяє правоохоронним органам швидко аналізувати дані та вживати ефективних заходів. Проте доступ до таких технологій ускладнюється через обмеженість ресурсів, викликану воєнними діями, що суттєво впливає на можливості фінансування.

Міжнародна співпраця, включаючи спільні навчання з НАТО та участь у програмах Європейського Союзу, таких як EU NAVFOR Med, сприяє запозиченню передових практик і посиленню міждержавної координації. Як зазначають В.В. Левчик, В.С. Клименко та І.П. Козинець, Європейський Союз, хоча й має розвинуту базу кризового менеджменту, залишається недостатньо ефективним у вирішенні конфліктів. Роль ЄС у підтримці стабільності є значною, особливо як

«м'якої сили». Політична та економічна підтримка ЄС є ключовою для України, створюючи основу для протистояння агресії. Необхідно посилювати співпрацю з ЄС, удосконалювати його підходи до української кризи. Це сприятиме зменшенню загроз, стабілізації ситуації в Україні та гарантуванню безпеки в Європі [2, с. 300].

Водночас недостатність інтеграції між національними правоохоронними органами, збройними силами та міжнародними структурами призводить до дублювання функцій і неефективного використання ресурсів.

Сучасні гібридні загрози, що включають фізичні атаки, кібератаки та інформаційні операції, ускладнюють забезпечення морської безпеки. Недостатній рівень досвіду та ресурсів для протидії таким викликам, разом із прогалинами в нормативно-правовій базі, знижує здатність держави реагувати на нові виклики. Крім того, кадровий дефіцит і нерівномірність професійної підготовки у сферах інформаційної безпеки, морського права та кризового менеджменту поглиблюють зазначені проблеми.

Заслуговує на увагу позиція А.В. Кубасенка та О.В. Крижановської, які наголошують, що аналіз міжнародної практики у сфері протидії транснаціональній організованій морській злочинності свідчить про низку системних проблем, які ускладнюють досягнення ефективності. Зокрема, це недостатня узгодженість інтересів держав щодо координації правоохоронної діяльності, фрагментарність правової регламентації, відсутність методичних засад для роботи відповідних органів, а також невизначеність компетенції. Суттєвими викликами залишаються низький рівень технічної оснащеності, недостатня узгодженість міжнародних договорів та слабка професійна підготовка як правоохоронців, так і екіпажів суден. Також недостатній рівень фундаментальних досліджень сучасної морської злочинності перешкоджає створенню єдиної системи моніторингу. Для подолання цих проблем необхідно удосконалити нормативно-правову базу, усунути існуючі протиріччя в міжнародних актах, забезпечити ефективну взаємодію між національними та міжнародними структурами, а також створити глобальну систему моніторингу морської злочинності [3, с. 97].

Протидія транснаціональній морській злочинності є важливим пріоритетом державної політики, що вимагає стратегічного підходу. Лише через комплексний аналіз причин злочинності, вдосконалення заходів з її протидії та тісну міжнародну взаємодію можливо забезпечити стабільність і безпеку на морських просторах.

Таким чином, ефективність правоохоронної діяльності у сфері морської безпеки обумовлюється інтеграцією нормативно-правових,

організаційних та технічних аспектів у єдиний механізм, здатний відповідати сучасним викликам. Удосконалення нормативно-правової бази потребує адаптації міжнародних норм, таких як Конвенція ООН з морського права, SOLAS, MARPOL, з одночасним розробленням спеціальних національних регламентів, спрямованих на боротьбу з контрабандою, нелегальною міграцією та диверсіями. Особливу увагу слід приділити врегулюванню питань військово-цивільної співпраці, зокрема механізмам взаємодії між правоохоронними органами та Збройними силами України.

Технічна модернізація є критичною умовою ефективності. Використання систем автоматичної ідентифікації суден (AIS), супутникового моніторингу, безпілотних літальних апаратів і сенсорних систем забезпечення морського контролю має бути інтегроване у національні платформи безпеки. Це дозволить виявляти та класифікувати загрози у реальному часі, підвищуючи оперативність реагування. Поряд із цим, необхідно створити спеціалізовані аналітичні центри для обробки великих обсягів даних, що надходять із таких систем.

Міжнародна співпраця має бути посилена через розроблення спільних протоколів дій у надзвичайних ситуаціях, участь у програмах НАТО, ЄС та ІМО, а також проведення багатосторонніх навчань. Важливо створити механізми оперативного обміну інформацією між державами Чорноморського регіону.

Кадровий потенціал потребує зміцнення через впровадження навчальних програм, орієнтованих на підготовку фахівців із морського права, кібербезпеки, управління кризовими ситуаціями. Важливим є формування спеціалізованих міждисциплінарних груп, здатних ефективно діяти в умовах багатофакторних гібридних загроз.

Таким чином, лише через поєднання оновлення правової бази, технічної модернізації, міжнародної співпраці та інституційного зміцнення можна досягти суттєвого підвищення ефективності правоохоронної діяльності у сфері морської безпеки, забезпечуючи стабільність та захист національних інтересів України в умовах складної геополітичної ситуації.

Література:

1. Костира О.В. Роль міжнародної морської організації в кодифікації міжнародного морського права. *Держава та регіони*. Серія: Право. 2020. № 4 (70). С. 95-100.
2. Левчик В.В., Клименко В.С., Козинець І.П. Врегулювання криз в рамках спільної політики безпеки і оборони єс: історичний аспект та

актуальність для України. *Воєнно-історичний вісник*. 2020. № 4(38). С. 295-303.

3. Кубаєнко А.В., Крижановська О.В. Міжнародно-правові аспекти протидії транснаціональній організованій злочинності на морі. *Морська безпека Балто-Чорноморського регіону: виклики та загрози*: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. 23 грудня 2021 року Одеса, Гельветика. С. 94-98.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-17>

SUBJECTS OF MARITIME SECURITY OF UKRAINE

СУБ'ЄКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Tkachenko Albina Oleksandrivna

*lecturer, department of law,
Dnipro Humanitarian University
Dnipro, Ukraine*

Ткаченко Альбіна Олександрівна

*викладач кафедри права
Дніпровський гуманітарний університет
м. Дніпро, Україна*

Tkachenko Pavlo Igorovych

*postgraduate student of the department
of criminal law disciplines
Dnipro State University
of Internal Affairs,
member of the Association of lawyers
of Ukraine
Dnipro, Ukraine*

Ткаченко Павло Ігорович

*аспірант кафедри кримінально-правових
дисциплін
Дніпровський державний університет
внутрішніх справ,
член Асоціації правників України
м. Дніпро, Україна*

Морська безпека України – захищеність національних інтересів України на морі від наявних та потенційних загроз, а також забезпечення сталого розвитку України як морської та річкової держави. Державна політика у сфері морської безпеки спрямована на захист людини і громадянина, суспільства та держави. Так, 17 липня 2024 року набула чинності Стратегія морської безпеки України (далі – Стратегія), метою якої визначено забезпечення готовності, комплексного і ефективного запобігання та реагування на загрози морській безпеці України, які виникають на прибережних територіях, у її морських просторах, а також інших районах Світового океану, на які поширюються економічні та інші інтереси України. Стратегія ґрунтується першочергово на засадах оборони та безпеки, стійкості, розвитку та взаємодії. Крім того,